

Mogućnost istovremenog održavanja izbora za članove Europskog parlamenta i mjesnih izbora

Željka Tropina *

Ove godine ističe petogodišnji mandat članova Europskog parlamenta te se 9. lipnja 2024. održavaju novi izbori za Europski parlament. U članku autorica podsjeća da nema zakonske zapreke za istovremenom provedbom izbora za članove Europskog parlamenta i mjesnih izbora. Pritom skreće pozornost da treba voditi računa između razlikovanja samog sastava izbornih tijela i postupka imenovanja članova izbornih tijela.

1. Uvod

Postavši članicom Europske unije 1. srpnja 2013. godine Republika Hrvatska stekla je pravo sudjelovanja u radu institucija Europske unije i donošenja njihovih odluka.

Europski parlament je jedna od najvažnijih institucija Europske unije i jedino tijelo Europske unije birano neposrednim putem. Europski parlament zajedno s Vijećem ministara čini zakonodavnu vlast Europske unije, a njegove glavne zadaće su: rasprava o europskim propisima i njihovo donošenje; praćenje aktivnosti ostalih institucija EU (u suradnji s Vijećem EU), osobito Komisije kako bi se zajamčilo njihovo djelovanje u skladu s demokratskim načelima; rasprava i donošenje proračuna EU-a i dr. Članove Europskog parlamenta biraju građani Europske unije izravno na izborima na mandat od pet godina. Svaka zemlja članica Europske unije (27 država članica) sama određuje način na koji njezini građani biraju zastupnike u Europski parlament. Mjesta u Europskom parlamentu određuju se prema broju stanovnika svake države članice Unije. Članovi u Europskom parlamentu organizirani su prema svojoj političkoj pripadnosti, a ne prema državni iz koje dolaze, te djeluju unutar klubova zastupnika.

U Republici Hrvatskoj prvi izbori za članove u Europski parlament održani su 2013. godine (12 zastupnika) kojima je mandat trajao godinu dana, jer su idući redovni europski izbori održani 2014. godine. Republika Hrvatska je u razdoblju od 2014. do 2019. godine imala 11 članova u Europskom parlamentu. Treći europski izbori održani su 2019. godine na kojima je u Hrvatskoj birano 12 zastupnika.

U 2024. godini ističe petogodišnji mandat članova Europskog parlamenta te se ove godine održavaju novi izbori za Europski parlament (održavaju se 9. lipnja 2024.).

U Republici Hrvatskoj način izbora članova u Europski parlament uređen je Zakonom o izborima članova u Europski

parlament iz Republike Hrvatske¹. Navedenim Zakonom predviđeno je da se članovi za Europski parlament iz Republike Hrvatske biraju s lista koje predlažu političke stranke ili birači na temelju pravovaljano prikupljenih 5.000 potpisa. Birači na glasačkom listiću daju svoj glas jednoj od kandidacijskih lista, ali isto tako mogu pojedinom kandidatu na listi za koju su glasovali dati preferencijalni glas zaokruživanjem i rednog broja ispred imena i prezimena kandidata kojem daju preferencijalni glas.

Članovi u Europski parlament biraju se na neposrednim izborima, na temelju općeg, slobodnog i jednakoga biračkog prava, tajnim glasanjem na vrijeme od pet godina.

Izbori se održavaju tijekom posljednje godine petogodišnjeg mandata u izbornom roku koji odredi Vijeće Europske unije. Odluku o raspisivanju izbora za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske donosi predsjednik Republike Hrvatske.

Članovi Europskog parlamenta biraju se na petogodišnji mandat koji počinje otvaranjem prvog zasjedanja Europskog parlamenta nakon provedenih izbora, a može se produljiti ili skratiti sukladno odluci Vijeća Europske unije o određivanju novog izbornog razdoblja. Izabrani članovi Europskog parlamenta nemaju obvezujući mandat. U Europskom parlamentu glasuju pojedinačno i osobno te nisu vezani nikakvim uputama.

Glede mjesne samouprave, ističe se da je mogućnost osnivanja mjesne samouprave predviđena Ustavom Republike Hrvatske². Tako Ustav Republike Hrvatske, u odredbi članka 134. propisuje da se u naselju ili dijelu naselja mogu, u skladu sa zakonom, mogu osnivati oblici mjesne samouprave, čime Ustav postavlja temelj za osnivanje oblika mjesne samouprave i daje ovlast zakonodavcu da područje mjesne samouprave regulira zakonom.

¹ Narodne novine, broj 92/10, 23/13 i 143/13

² Narodne novine, broj 85/2010 – pročišćeni tekst i 5/2014; glava VI. Ustava pod nazivom "Mjesna, lokalna i područna (regionalna) samouprava"

Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi³, u glavi VII. Zakona pod nazivom "Mjesna samouprava" koja obuhvaća članke od 57. do 66., regulirana su osnovna pitanja vezana uz mjesnu samoupravu kao što su: osnivanje mjesnih odbora, gradskih kotareva ili četvrti, njihov djelokrug, tijela - vijeće i predsjednik, način financiranja, nadzor nad radom mjesne samouprave i dr. Međutim, treba naglasiti da Zakon samo daje okvir, osnovna načela i polazišta unutar kojih trebaju biti razrađena pitanja vezana uz mjesnu samoupravu, a koja se, u skladu sa Zakonom, uređuju statutom jedinice.

Što se tiče izbora za članove vijeća mjesnih odbora, gradskih kotareva ili četvrti, na postupak izbora shodno se primjenjuju odredbe Zakona o lokalnim izborima⁴.

S obzirom na predstojeće izbore za članove u Europski parlament koji se imaju održati ove godine, javlja se pitanje mogu li se istovremeno i s izborima za članove u Europski parlament održati i mjesni izbori (jasno u jedinicama u kojima ističe četverogodišnji mandat članova vijeća mjesnih odbora).

2. Aktivno i pasivno biračko pravo

Članove u Europski parlament biraju, na temelju općeg i jednakoga biračkog prava, svi hrvatski državljani koji imaju biračko pravo. Znači, pravo birati imaju hrvatski državljani s navršених 18 godina. Pod istim uvjetima koji vrijede za hrvatske državljane, članove u Europski parlament mogu birati državljani drugih država Europske unije koji imaju prebivalište ili privremeni boravak u Republici Hrvatskoj prema Zakonu o strancima⁵, ako nadležnom tijelu koje vodi registar birača podnesu zahtjev za upis u registar birača najkasnije 30 dana prije dana održavanja izbora.

Uz navedeni zahtjev za upis u registar birača državljani druge države članice Europske unije dužni su predložiti izjavu u kojoj je navedeno njihovo državljanstvo, adresa njihova prebivališta u Republici Hrvatskoj, gdje je to primjenljivo i mjesto ili izbornu jedinicu u matičnoj državi članici na kojem biračkom popisu je njegovo ime posljednje stavljeno, izjavu da će ostvariti pravo glasa samo u Republici Hrvatskoj i izjavu da nije lišen prava glasanja u držani članici Europske unije čiji je državljanin.

Ako je državljanin druge države članice Europske unije pravo glasanja na izborima za člana u Europski parlament ostvario u Republici Hrvatskoj to pravo, ne može ostvariti u matičnoj državi članici Europske unije, niti u drugoj državi članici Europske unije, na istim izborima.

Državljanin Republike Hrvatske koji pravo na glasanje na izborima za člana u Europski parlament ostvari u drugoj državi članici Europske unije, ne može ostvariti pravo na glasanje na istim izborima za člana Europskog par-

lamenta u Republici Hrvatskoj, niti u drugoj državi članici Europske unije, na istim izborima.

Što se tiče *pasivnog biračkog prava*, pravo biti biran za člana u Europski parlament ima hrvatski državljanin koji ima biračko pravo, odnosno koji ima navršених 18 godina života.

Za člana u Europski parlament mogu biti birani i državljani druge države članice Europske unije koji imaju prebivalište ili privremeni boravak u Republici Hrvatskoj prema Zakonu o strancima ako zadovoljavaju uvjete za ostvarivanje prava kandidiranja propisane Zakonom o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske i pod uvjetom da u Republici Hrvatskoj i državi članici Europske unije čiji su državljani, pojedinačnom sudskom presudom ili administrativnom odlukom protiv koje je dopušten pravni lijek nisu lišeni prava na kandidiranje i da su upisni u registar birača Republike Hrvatske.

3. Kandidiranje za Europski parlament

Pravo predlaganja lista za izbor članova u Europski parlament imaju sve političke stranke registrirane u Republici Hrvatskoj i birači.

Listu za izbor članova u Europski parlament može predložiti jedna politička stranka, te dvije ili više političkih stranaka.

Političke stranke samostalno utvrđuju svoje stranačke liste i redosljed na njima istaknutih kandidata. Na listi kandidata mora biti toliko kandidata koliko se članova bira u Europski parlament. Prilikom sastavljanja liste predlagatelj je dužan voditi računa o načelu ravnopravnosti spolova. Prijedlog kandidacijske liste grupe birača za izbor članova u Europski parlament mogu svojim potpisom pravovaljano podržati: birači-hrvatski državljani koji imaju biračko pravo i birači-državljanin druge države članice Europske unije koji, sukladno odredbama Zakona o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske, imaju biračko pravo na navedenim izborima.

Birači predlažu kandidacijske liste na temelju pravovaljano prikupljenih potpisa. Za pravovaljanost prijedloga liste za izbor članova u Europski parlament potrebno je prikupiti najmanje 5.000 potpisa birača. Potpisi birača za predlaganje kandidacijske liste grupe birača za izbor članova u Europski parlament prikupljaju se isključivo na obrascu čiji je sadržaj i oblik propisalo Državno izborno povjerenstvo za te izbore.

Birač može svojim potpisom podržati više različitih prijedloga kandidacijskih lista grupe birača za izbor članova u Europski parlament.

Prijedlozi lista moraju prispjeti Državnom izbornom povjerenstvu Republike Hrvatske najkasnije u roku od 14 dana od dana raspisivanja izbora.

Tijela za provedbu izbora članova u Europski parlament su: Državno izborno povjerenstvo, županijska izborna povjerenstva i Gradsko izborno povjerenstvo Grada Zagreba, općinska i gradska izborna povjerenstva, te birački odbori.

³ Narodne novine, broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13 – pročišćeni tekst, 137/15 – ispravak, 123/17, 98/19 i 144/20

⁴ Narodne novine, broj 144/12, 121/16, 98/19, 42/20, 144/20 i 37/21

⁵ Narodne novine, broj 133/20, 114/22 i 151/22

Izborna promidžba za europske izbore započinje danom objave pravovaljano predloženih lista, a završava 24 sata prije dana održavanja izbora. Na sam dan koji prethodi održavanju izbora i na dan izbora do zatvaranja birališta zabranjena je svaka izborna promidžba, objavljivanje procjena izbornih rezultata, kao i objavljivanje prethodnih, neslužbenih rezultata izbora, objavljivanje fotografija u sredstvima javnog priopćavanja, izjava i intervju nositelja lista, odnosno kandidata, te navođenje njihovih izjava ili pisanih djela.

4. Izbor članova u Europski parlament

Članovi u Europski parlament biraju se po proporcionalnoj zastupljenosti i preferencijalnom glasovanju. Glasuje se na glasačkom listiću na kojem su navedene liste kandidata. Pri tome, teritorij Republike Hrvatske, uključujući biračka mjesta izvan granica Republike Hrvatske, čine jednu izbornu jedinicu.

Izbori se provode na biračkim mjestima na području Republike Hrvatske i u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske. Birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a na dan održavanja izbora zateknu se na službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske, birači koji se na dan izbora nalaze u mirovnim operacijama i misijama, birači koji se kao članovi posade pomorskih i riječnih brodova pod hrvatskom zastavom zateknu izvan granica, na plutajućim objektima u unutrašnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske, birači koji su smješteni u ustanovama socijalne skrbi te birači lišeni slobode, glasuju na posebnim biračkim mjestima određenima u skladu s odredbama Zakona o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske.

Birači mogu glasovati samo jedanput i samo za jednu listu kandidata. Birač na glasačkom listiću može označiti jednog kandidata koji ima prednost pred ostalim kandidatima na listi za koju je glasovao – *preferirani glas*.

Podjela mjesta za članove u Europski parlament između lista kandidata obavlja se na državnoj razini. Pravo na sudjelovanje u diobi za člana Europskog parlamenta ostvaruju liste koje na izborima dobiju najmanje 5 % danih glasova birača. Preferirani glasovi za pojedine kandidate se uvažavaju ako broj preferiranih glasova pojedinog kandidata iznosi najmanje 10 % glasova koje je osvojila pojedina lista.

Izabrani su oni kandidati sa svake liste kandidata koji su dobili najveći broj preferiranih glasova. Kada dva ili više kandidata dobiju isti broj preferiranih glasova, odlučujući je poredak na list kandidata.

Rezultate izbora za članove u Europski parlament utvrđuje Državno izborno povjerenstvo.

Ako je pravo glasovanja i kandidiranja na izborima za člana u Europski parlament državljanin druge države članice EU ostvario u Republici Hrvatskoj, to pravo ne može ostvariti na istim izborima u matičnoj državi članici EU, niti u drugoj državi članici EU. Državljanin Republike Hrvatske koji ostvari pravo na glasovanje i kandidiranje na izborima za

člana u Europski parlament u drugoj državi članici EU, to pravo ne može ostvariti na istim izborima u Republici Hrvatskoj, niti u drugoj državi članici EU.

Ustavnost i zakonitost izbora za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske nadzire Ustavni sud Republike Hrvatske sukladno Ustavnom zakonu o Ustavnom sudu Republike Hrvatske i Zakonu o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske.

Prigovor zbog nepravilnosti u postupku kandidiranja i izbora za članove u Europski parlament mogu Državnom izbornom povjerenstvu podnijeti političke stranke, nositelji kandidacijske liste grupe birača, kandidati za članove u Europski parlament te najmanje 100 birača.

Ocjenjivanje ponašanja sudionika izbora tijekom izborne promidžbe i samog postupka izbora te izvan upravni nadzor izborne promidžbe provodi Etičko povjerenstvo.

Financiranje izborne promidžbe na izborima za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske uređeno je Zakonom o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendum⁶.

5. Mjesna samouprava

Sušтина je instituta mjesne samouprave da se građanima omoguću sudjelovanje u odlučivanju o lokalnim poslovima i utjecaj na lokalne politike koje su od neposrednog utjecaja na njihovu zajednicu. Sudjelovanje građana koji pokazuju interes za obavljanje poslova od utjecaja na sredinu u kojoj žive, institucionalno se omogućava kroz oblike mjesne samouprave.

Mjesna samouprava ostvaruje se, dakle, osnivanjem *mjesnih odbora, gradskih kotareva ili gradskih četvrti* kao oblika mjesne samouprave, i predstavlja oblik neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju o lokalnim poslovima od neposrednog i svakodnevnog utjecaja na život i rad građana.

Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, odredbom članka 57., propisano je da se mjesni odbor osniva statutom jedinice lokalne samouprave kao oblik neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju o lokalnim poslovima od neposrednog i svakodnevnog utjecaja na život i rad građana. Mjesni odbor osniva se za jedno naselje, više međusobno povezanih manjih naselja ili za dio većeg naselja, odnosno grada koji u odnosu na ostale dijelove čini zasebnu razgraničenu cjelinu (dio naselja). Člankom 58. navedenog Zakona propisano je da inicijativu i prijedlog za osnivanje mjesnog odbora mogu dati građani i članovi predstavničkog tijela te druga tijela određena u statutu općine, odnosno grada.

Slijedom navedenih zakonskih odredbi vidljivo je da Zakon propisuje način osnivanja mjesnih odbora kao oblika mjesne samouprave te je na nedvojben način propisano da se mjesni odbori osnivaju statutom jedinice lokalne samouprave (koji donosi predstavničko tijelo propisanom većinom glasova). Stoga, navedeno pitanje spada u samo-

⁶ Narodne novine, broj 29/19 i 98/19

upravni djelokrug jedinice, a statutom se točno određuje broj mjesnih odbora koji su osnovani na području neke jedinice, njihov naziv i područje, odnosno naselja koja obuhvaćaju, teritorijalne promjene vezane uz mjesne odbore i dr. Nadalje, člankom 59. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi propisano da će se statutom općine, odnosno grada, u skladu sa zakonom, urediti postupak davanja inicijative i podnošenja prijedloga za osnivanje mjesnog odbora, djelokrug i ovlasti tijela mjesnog odbora, utvrđivanje programa rada mjesnog odbora, osnove pravila mjesnog odbora, način financiranja njihove djelatnosti, obavljanje administrativnih i drugih poslova za njihove potrebe te druga pitanja od važnosti za ostvarivanje njihovih prava i obveza utvrđenih zakonom, statutom i drugim općim aktom predstavničkog tijela.

Budući da jedinice lokalne samouprave samostalno svojim općim aktom tj. statutom u skladu sa zakonom osnivaju oblike mjesne samouprave i uređuju pitanja koja se odnose na mjesnu samoupravu, provodi se postupak propisan općim aktom jedinice. Sama jedinica odlučuje i o osnivanju oblika mjesne samouprave, često na inicijativu građana, kao i o samom postupku i načinu davanja inicijative građana, međutim, u konačnici odluku o osnivanju i ukidanju oblika mjesne samouprave donosi predstavničko tijelo jedinice koje donosi statut i druge opće akte.

Međutim, ukoliko je statutom jedinice lokalne samouprave propisano osnivanje mjesnih odbora, odnosno ukoliko su isti osnovani, lokalna jedinica dužna je provesti izbore za članove vijeća mjesnih odbora.

Uz mjesne odbore kao oblike mjesne samouprave, u gradovima se mogu statutom osnivati gradski kotarevi ili gradske četvrti kao posebni oblici mjesne samouprave⁷. Gradski kotar, odnosno gradska četvrt je oblik mjesne samouprave koji se osniva za područje koje predstavlja gradsku, gospodarsku i društvenu cjelinu, a koje je povezano zajedničkim interesima građana.

Djelokrug, ovlasti i tijela gradskih kotareva, odnosno gradskih četvrti uređuju se statutom grada shodno odredbama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi koje vrijede za mjesnu samoupravu u mjesnim odborima.

6. Tijela mjesnog odbora

Tijela mjesnog odbora utvrđena su Zakonom i to su vijeće mjesnog odbora i predsjednik vijeća mjesnog odbora.

Članove vijeća mjesnog odbora biraju građani s područja mjesnog odbora koji imaju biračko pravo. Članovi vijeća mjesnog odbora biraju se na neposrednim izborima, tajnim glasovanjem, razmjernim izbornim sustavom, na mandat od četiri godine.

Za člana vijeća mjesnog odbora može biti biran građanin koji ima biračko pravo i prebivalište na području mjesnog odbora za čije se vijeće izbori provode.

Uz vijeće mjesnog odbora, tijelo mjesnog odbora je i predsjednik vijeća. Vijeće mjesnog odbora iz svoga sastava većinom glasova svih članova bira predsjednika vijeća na vrijeme od četiri godine.

7. Izbori za članove vijeća mjesnog odbora

Zakonom o lokalnim izborima uređena su pitanja vezana uz lokalne izbore, odnosno izbore za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izbor općinskih načelnika, gradonačelnika i župana te njihovih zamjenika. Sukladno odredbama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi mjesna samouprava u cijelosti spada u djelokrug jedinica lokalne samouprave.

Članovi vijeća mjesnog odbora biraju se na neposrednim izborima, tajnim glasovanjem, a biraju ih građani s područja mjesnog odbora koji imaju biračko pravo. Za člana vijeća mjesnog odbora može se kandidirati i biti izabran, sukladno odgovarajućoj primjeni Zakona o lokalnim izborima, hrvatski državljanin s navršених 18 godina života koji ima prebivalište na području mjesnog odbora za koji se izbori provode. Mandat članova vijeća mjesnog odbora traje četiri godine. Izbore za članove vijeća mjesnih odbora raspisuje predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave (članak 61.a Zakona). Sukladno Zakonu jedinica lokalne samouprave koja ima osnovane mjesne odbore dužna je provoditi izbore za članove vijeća mjesnih odbora. Slijedom navedenog, obveza je lokalnih jedinica koje imaju osnovane oblike mjesne samouprave na svom području, redovito raspisivanje izbora za vijeća mjesnih odbora svake četiri godine te u tom smislu neodržavanje izbora predstavlja povredu prava na mjesnu samoupravu.

Člankom 59. stavkom 2. te člankom 61. stavkom 4. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi propisano je da će se statutom, odnosno drugim općim aktom općine ili grada urediti sva pitanja vezana uz izbore i obavljanje dužnosti članova vijeća mjesnog odbora, odnosno da postupak izbora članova vijeća mjesnog odbora predstavničko tijelo uređuje općim aktom, odgovarajućom primjenom odredaba zakona kojim se uređuje izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave. Dakle, obveza je jedinica lokalne samouprave da općim aktom uredi sva pitanja vezano uz mjesne izbore i to odgovarajućom primjenom odredbi Zakona o lokalnim izborima kojima se uređuje izbor članova predstavničkih tijela jedinica.

Radi posebnosti mjesne samouprave u provedbi izbora za članove vijeća mjesnih odbora potrebno je imati na umu da odgovarajuća primjena zakona ne znači doslovna primjena u svim detaljima, već primjena na specifičan način i samo u pitanjima gdje je to objektivno moguće, vodeći naravno, pri tome računa o temeljnim odredbama i „duhu“ propisa koji se odgovarajuće primjenjuje. Prema tome tim općim aktom jedinice potrebno je propisati izborna tijela i njihove ovlasti, utvrditi rokove za raspisivanje izbora i izbornih radnji, regulirati postupak kandidiranja, način predaje i objave kandidacijskih lista, urediti pitanja nespojivosti, zaštite izbornog prava, troškove izbora

⁷ Primjerice Grad Zagreb ima osnovane i mjesne odbore i gradske četvrti kao oblike mjesne samouprave na području Grada, a Grad Split ima kotareve.

i sve ostalo u pogledu mjesnih izbora, kako bi se osigurala uredna i zakonita provedba izbora⁸.

Za provedbu mjesnih izbora nadležna su izborna povjerenstva – općinska i gradska izborna povjerenstva, te birački odbori, a sama jedinica lokalne samouprave svojim općim aktom može utvrditi tko imenuje izborna povjerenstva za provedbu mjesnih izbora i njihov sastav, sastav i broj članova biračkih odbora, rokove za provedbu izbornih radnji i ostalo vezano uz provedbu navedenih izbora. Nastavno na navedeno, ističe se da Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske nije nadležno za provedbu mjesnih izbora (niti se kandidacijske liste predaju DIP-u).

Broj kandidata na pojedinoj kandidacijskoj listi za izbor članova vijeća mjesnih odbora ovisi o broju članova vijeća mjesnog odbora za koji se izbori provode, a broj članova vijeća svakog pojedinog mjesnog odbora određuje sama jedinica lokalne samouprave. Slijedom toga, broj kandidata na pojedinoj kandidacijskoj listi treba biti jednak broju članova vijeća mjesnog odbora za koji se podnosi kandidacijska lista, odnosno provode mjesni izbori.

Nadalje, ukazuje se da je Zakonom o lokalnim izborima, a vezano uz sadržaj kandidacijske liste za izbor članova predstavničkih tijela jedinica, propisano da se u prijedlogu kandidacijske liste obvezatno navodi naziv kandidacijske liste i nositelj liste, a kandidati moraju biti na listi poredani od rednog broja 1 zaključno do rednog broja koliko ih se bira (članak 18. Zakona o lokalnim izborima), te da kandidacijske liste i candidature moraju prispjeti nadležnom izbornom povjerenstvu u roku od 14 dana od dana stupanja na snagu odluke o raspisivanju izbora (članak 21. Zakona o lokalnim izborima).

Slijedom navedenog, i o broju potpisa koje je potrebno prikupiti za pravovaljanost kandidacijske liste kada birači kao ovlašteni predlagatelji predlažu kandidacijsku listu grupe birača na izborima za članove vijeća mjesnih odbora odlučuje sama jedinica lokalne samouprave, odnosno propisuje broj potpisa koje je potrebno prikupiti za pravovaljanost prijedloga kandidacijske liste. S obzirom na činjenicu da je broj stanovnika po mjesnim odborima na području neke jedinice (u pravilu) manji od broja stanovnika samih jedinica, jedinica samostalno o tome vodi računa te nije protivno zakonskim odredbama da svojom odlukom propiše manji broj potpisa potreban za kandidiranje za mjesne izbore od broja potpisa potrebnih za kandidiranje članova predstavničkih tijela utvrđen Zakonom o lokalnim izborima (vodeći računa o broju stanovnika na području mjesnih odbora).

Također, vezano uz naziv kandidacijske liste grupe birača na mjesnim izborima, ukazuje se na odredbe članka 18. stavka 5. i stavka 6. Zakona o lokalnim izborima. Navedenim odredbama propisano je da ako su kandidacijsku listu predložili birači njezin naziv je „kandidacijska lista grupe birača“, te da je nositelj kandidacijske liste prvi predloženi kandidat na listi.

Vezano uz raspisivanje mjesnih izbora potrebno voditi računa i o vremenu, odnosno rokovima za raspisivanje mje-

snih izbora, budući da je općinsko, odnosno gradsko vijeće ovlašteno za raspisivanje navedenih izbora. Pri tome je također potrebno voditi računa i o propisanim rokovima koji protječu od raspisivanja do održavanja izbora.

Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi riješeno je pitanje drugostupanjske zaštite izbornog prava u izbornim sporovima vezanim uz mjesne izbore (članak 61.b Zakona) propisivanjem nadležnosti ureda državne uprave u županijama, odnosno nadležnog gradskog ureda u Gradu Zagrebu.

Tako je propisano da prigovore zbog nepravilnosti u postupku kandidiranja i izbora članova vijeća mjesnih odbora (u prvom stupnju) rješava nadležno izbornom povjerenstvo, utvrđeno općim aktom predstavničkog tijela.

Protiv rješenja nadležnog izbornog povjerenstva podnosiatelj prigovora koji je nezadovoljan takvim rješenjem, ima pravo žalbe nadležnom uredu državne uprave, odnosno nadležnom gradskom uredu u Gradu Zagrebu.

8. Održavanje mjesnih izbora istovremeno s izborima za članove Europskog parlamenta

Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi izrijekom je propisano da je jedinica lokalne samouprave koja ima osnovane mjesne odbore dužna provoditi izbore za članove vijeća mjesnih odbora pri čemu je ujedno propisano i tijelo ovlašteno za raspisivanje izbora – to je predstavničko tijelo (članak 61.a Zakona).

Vezano uz istovremeno održavanje izbora za članove vijeća mjesnih odbora s drugim vrstama izbora, odnosno izbora za zastupnike u Hrvatski sabor, izbora za predsjednika Republike Hrvatske, kao i izbora za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske te lokalnih izbora, činjenica je da su brojne jedinice lokalne samouprave uspješno istovremeno provele mjesne izbore s drugim vrstama izbora, pred istim izbornim tijelima te da nema zakonskih zapreka da se izbori za članove vijeća mjesnih odbora i navedeni izbori za zastupnike, predsjednika i članove za Europski parlament održe istovremeno tj. istoga dana.

Navedeni stav zauzelo je tadašnje Ministarstvo uprave kao nadležno tijelo u čiji djelokrug je spadao izborni sustav, odnosno primjena Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, Zakona o lokalnim izborima, Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor⁹, Zakona o izboru predsjednika Republike Hrvatske¹⁰ i Zakona o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske¹¹, koje je stava da nema prepreke da se izbori provedu istovremeni i pred istim izbornim tijelima (ako jedinica tako utvrdi svojim općim aktom)¹².

⁹ Narodne novine, broj 116/99, 109/00, 53/03, 69/03, 167/03, 44/06, 19/07, 20/09, 145/10, 24/11, 93/11, 120/11, 19/15, 104/15 i 98/19

¹⁰ Narodne novine, broj 22/92, 42/92 – ispr., 71/97, 69/04 – Odluka USRH, 99/04 – ispr. Odluke USRH, 44/06, 24/11 i 128/14

¹¹ Narodne novine, broj 92/10, 23/13 i 143/13

¹² Mišljenje Ministarstva uprave od 24. siječnja 2014. godine Klasa: 023-01/14-01/41, Urbroj: 515-02-02-02/1-14-1 te dopunu mišljenja od 26. veljače 2014. godine Klasa: 023-01/14-01/41, Urbroj: 515-02-02-02/1-14-7

⁸ Navedeni stav zauzelo je tijelo državne uprave nadležno za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, odnosno prijašnje Ministarstvo uprave u više navrata, a sada Ministarstvo pravosuđa i uprave.

Međutim, smatra se potrebnim ukazati da je vezano uz raspisivanje mjesnih izbora te njihovo održavanje istovremeno s izborima za članove u Europski parlament, potrebno voditi računa o vremenu, odnosno rokovima za raspisivanje mjesnih izbora, budući da je općinsko, odnosno gradsko vijeće ovlašteno za raspisivanje mjesnih izbora, dok odluku o raspisivanju izbora za članove u Europski parlament donosi predsjednik Republike Hrvatske. Također, u slučaju planiranja istovremenog održavanja izbora za članove u Europski parlament i mjesnih izbora potrebno je posebno voditi računa o nadležnim tijelima za provedbu izbora. Pritom nema prepreke¹³ da ista tijela budu nadležna za provedbu navedenih izbora i mjesnih izbora, *ako je općim aktom jedinice tako propisano, odnosno ako predstavničko tijelo jedinice svojim aktom (odlukom) tako propiše.*

Međutim, nema prepreke ni da *jedinica svojim općim aktima* propiše i druga tijela za provedbu mjesnih izbora uz shodnu primjenu Zakona o lokalnim izborima, dakle tijela čiji je sastav drugačiji u odnosu na tijela za provedbu izbora s kojima se istovremeno provode mjesni izbori, odnosno u konkretnom slučaju izbora za članove u Europski parlament iz Republike Hrvatske, te koja bi bila nadležna za provedbu predmetnih mjesnih izbora. Naime, tijela za provedbu mjesnih izbora kada se oni održavaju samostalno i nevezano na druge izbore, ionako su dužne propisati same jedinice svojim općim aktom.

S obzirom da zakonom nije propisana nemogućnost istovremenog održavanja izbora za članove Europskog parlamenta iz Republike Hrvatske i mjesnih izbora, nema prepreke da se oni istovremeno održe, a radi prvenstvenog ostvarivanja ušteda jedinicama lokalne samouprave, što s druge strane ne znači mogućnost skraćivanja tekućeg mandata izabranih članova vijeća mjesnih odbora čiji mandat sukladno zakonu traje četiri godine (naime, izbori se mogu istovremeno provesti u jedinicama koje imaju osnovane mjesne odbore a još nisu provele mjesne izbore, kao i u jedinicama u kojima je istekao ili ističe četverogodišnji mandat izabranim članovima vijeća mjesnih odbora). Međutim, neophodno je da jedinica lokalne samouprave osigura njihovu zakonitu provedbu.

Glede tijela za provedbu izbora za članove u Europski parlament ukazuje se da su ista propisana Zakona o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske.

Ako se jedinice opredijele za to da ista tijela koja provode izbore za izbore za Europski parlament provode i mjesne izbore na području određene jedinice, jedinica u tom slučaju mora svojim općim aktom samo konstatirati, odnosno utvrditi da će izborna tijela koja provode prethodno

navedene izbore ujedno provoditi i mjesne izbore, dok je njihov sastav određen sukladno mjerodavnom zakonu.

Zaključno, još se jednom ističe da nema zapreke za istovremenom provedbom izbora za članove Europskog parlamenta i mjesnih izbora, ali se skreće pozornost da treba voditi računa između razlikovanja samog sastava izbornih tijela i postupka imenovanja članova izbornih tijela.

To znači, ukoliko bi tijela koja provedu izbore za članove u Europski parlament ujedno provodila i mjesne izbore, da bi *sastav* izbornih tijela bio određen sukladno Zakonu o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske, odnosno to u konkretnom slučaju znači da bi nadležna izborna tijela za mjesne izbore bila ista tijela (u istom sastavu) koja su nadležna za provedbu izbora za članove u Europski parlament. Drugim riječima, nema prepreke da ista tijela budu nadležna za provedbu i jednih i drugih izbora, *ako jedinica svojim aktom tako propiše.* U preostalom dijelu koji se odnosi na *postupak* određivanja, odnosno imenovanja izbornih tijela, kao i zaštitu izbornog prava, analogno se primjenjuju odredbe Zakona o lokalnim izborima. To znači da sama jedinica svojim općim aktima treba propisati tijela za provedbu mjesnih izbora, odnosno u svom općem aktu treba utvrditi da će mjesne izbore provoditi izborna tijela u istom sastavu tj. ista izborna tijela kao za izbore članova za Europski parlament, na temelju čega će onda ista tijela provoditi i jedne i druge izbore.

9. Financiranje provedbe mjesnih izbora

Troškove vezane za mjesne izbore u cijelosti snose jedinice lokalne samouprave, odnosno općine i gradovi u kojima se provode izbori za mjesnu samoupravu, i to kako troškove koje se odnose na izborna tijela, tako i sve ostale troškove koji nastaju uz provedbu izbora. Vezano uz snošenje troškova provedbe mjesnih izbora kada se oni održavaju istovremeno s izborom za članove u Europski parlament, s obzirom na činjenicu da se različitim propisima uređuje raspisivanje i provedba mjesnih izbora i izbora članova za Europski parlament, među kojima i snošenje udjela troškova za provedbu tih izbora tj. troškova za tijela za provedbu izbora, ističe se da troškove za mjesne izbore snose jedinice lokalne samouprave, a sredstva za pokriće troškova izbora za članove u Europski parlament osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske, a njima raspolaže Državno izborno povjerenstvo. Međutim, ukoliko bi tijela koja provode izbore za članove u Europski parlament i za to dobivaju naknadu iz državnog proračuna, ujedno provodila i mjesne izbore, jedinica može donijeti odluku da im dodatno dodijeli određena sredstva, odnosno naknade iz svog proračuna radi povećanog opsega posla u dijelu provedbe izbora za članove vijeća mjesnih odbora (ovisi o odluci i mogućnostima jedinice). U tom slučaju, visinu sredstava, odnosno naknade utvrđuje sama jedinica svojim općim aktom, a sredstva se osiguravaju u proračunu općine, odnosno grada, te je slijedom toga pri određivanju naknada potrebno voditi računa o financijskim mogućnostima jedinice.

Sredstva za podmirenje svih ostalih troškova vezanih uz provedbu mjesnih izbora osiguravaju se u proračunu jedinice lokalne samouprave.

(koja su upućena svim jedinicama lokalne samouprave), a koja su bila dana glede tijela za istovremenu provedbu izbora za članove vijeća mjesnih odbora i tada aktualnih izbora u Europski parlament iz Republike Hrvatske, a u kojima je Ministarstvo bilo mišljenja da nema zapreke da ista tijela budu nadležna za provedbu i jednih i drugih izbora na način kako je to opisano u mišljenjima, te ako to jedinica utvrdi svojim općim aktom. Navedeni stav Ministarstva uprave zauzelo je i u mišljenjima koja se odnose na provedbu mjesnih izbora istovremeno s izborima za predsjednika Republike Hrvatske i izborima za zastupnike u Hrvatski sabor.

¹³ Prema mišljenju tadašnjeg Ministarstva uprave navedenom pod ibid 12.